MICHAEL WOLFF

STAAT VAN BELEG

Trump onder vuur

Vertaald door Gerda Baardman, Amy Bais, Bart Gravendaal,
Mario Molegraaf en Roelien Plaatsman

2019 Prometheus Amsterdam

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Aan hen die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op enig recht, wordt verzocht contact op te nemen met Uitgeverij Prometheus, Postbus 1662, 1000 BR Amsterdam.

Oorspronkelijke titel *Siege. Trump Under Fire*
© 2019 Michael Wolff
© 2019 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Gerda Baardman, Amy Bais, Bart Gravendaal, Mario Molegraaf en Roelien Plaatsman
Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio naar een ontwerp van Rick Pracher
Foto omslag Drew Angerer/Getty Images
Foto auteur Jen Harris
Zetwerk Mat-Zet bv, Soest
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 3880 6

WOORD VOORAF

Kort na de inauguratie van Donald Trump als de vijfenveertigste president van de Verenigde Staten kreeg ik als niet-officieel waarnemer toegang tot de West Wing. Mijn boek *Vuur en woede* was het daaruit resulterende verslag van de chaotische organisatie en de doorlopende dramatiek – eerder psychodrama dan politiek drama – van de eerste zeven maanden van Trumps presidentschap. We zagen een explosieve, onzekere president die vrijwel dagelijks zijn eigenaardige woedeaanvallen op de wereld en op zijn eigen staf losliet. Die eerste fase van het abnormaalste presidentschap in de Amerikaanse geschiedenis eindigde in augustus 2017 met het vertrek van strategisch adviseur Stephen K. Bannon en het aantreden van generaal b.d. John Kelly als stafchef.

Dit nieuwe verslag begint in februari 2018, het begin van Trumps tweede jaar als president. De situatie is inmiddels ingrijpend veranderd. De grillige woedeaanvallen van de president stuiten op steeds meer georganiseerde, methodische institutionele tegenstand. De rechtsstaat keert zich onstuitbaar tegen hem. In veel opzichten begint zijn eigen regering, zelfs zijn eigen Witte Huis, hem tegen te werken. Vrijwel alle machtscentra ter linkerzijde van de extreme rechtervleugel beschouwen hem als ongeschikt. Zelfs sommigen in zijn eigen achterban vinden hem onbetrouwbaar, hopeloos verward en incapabel. Nooit eerder heeft een president zo onder vuur gelegen terwijl hij daar zo weinig tegenin kon brengen.

Hij is omringd door vijanden die vastbesloten zijn hem ten val te brengen.

Die aan ramptoerisme grenzende fascinatie voor Trump – de stellige overtuiging dat hij zichzelf uiteindelijk de das om zal doen – deel ik waarschijnlijk met iedereen die hem sinds zijn verkiezing heeft ontmoet. Iedereen die in zijn

omgeving werkt, wordt geconfronteerd met het meest extreme, desoriënterende gedrag dat iemand zich kan voorstellen. Ik chargeer niet. Niet alleen is Trump anders dan alle andere presidenten, hij is ook anders dan iedereen die de meeste mensen ooit hebben ontmoet. Daarom voelt iedereen die bij hem in de buurt is geweest zich geroepen om te proberen hem te verklaren en overal verhalen over zijn verbijsterende eigenaardigheden te vertellen. Dat is zijn zoveelste handicap: iedereen in zijn omgeving, ook degenen die aan beloften van vertrouwelijkheid, geheimhoudingsclausules of zelfs vriendschap zijn gebonden, heeft het over zijn of haar ervaringen met hem. Wat dat betreft weet de buitenwereld meer over hem dan over welke president in de geschiedenis ook.

Van degenen in het Witte Huis die me hebben geholpen met *Vuur en woede* zijn velen niet meer in overheidsdienst, maar ze zijn nog net zo bij de Trump-saga betrokken als vroeger. Ik ben hen dankbaar voor dit grote netwerk. Veel van Trumps vrienden uit de tijd voor zijn presidentschap blijven naar hem luisteren en hem steunen; tegelijkertijd vertellen ze elkaar en anderen – deels uit bezorgdheid, deels uit ongeloof – verhalen over zijn driftbuien, zijn stemmingswisselingen en zijn impulsiviteit. In het algemeen is me opgevallen dat hoe beter de mensen hem kennen, hoe ongeruster ze zich over zijn geestelijk welzijn maken. Ze vragen zich allemaal af hoe dit zal aflopen – niet goed voor hem, denkt bijna iedereen. Trump is waarschijnlijk een beter onderwerp voor schrijvers die zich bezighouden met de menselijke psyche, compleet met alle tekortkomingen van dien, dan voor Washington-correspondenten en politiek verslaggevers die zich voornamelijk verdiepen in de jacht op succes en macht.

Het voornaamste doel van dit boek is het vertellen van een leesbaar, intuïtief verhaal. Bovendien wilde ik iets schrijven wat zo dicht mogelijk in de buurt komt van een realtimeverslag van dit ongewone moment in de geschiedenis, want als we het pas achteraf begrijpen is het misschien te laat. Verder wil ik een portret schetsen van Donald Trump als een extreem, vaak verbijsterend Amerikaans personage, ter lering ende vermaak. Om dat te bereiken, om dat perspectief te vinden en de verhalen te verzamelen die ik nodig had om het grotere verhaal te vertellen, beloofde ik anonimiteit aan alle bronnen die daarom vroegen. Wanneer ik – onder de voorwaarde dat ik de bron niet zou onthullen – iets over een nog onbekend verhaal, een privégesprek of ver-

trouwelijke opmerking te horen kreeg, heb ik mijn uiterste best gedaan het uit andere bronnen of documenten bevestigd te krijgen. In sommige gevallen was ik zelf getuige van de gebeurtenissen of gesprekken waarover ik schrijf. Het verhaal over het onderzoek van Mueller is gebaseerd op interne documenten die ik via bronnen uit de omgeving van de speciaal aanklager heb ontvangen.

De omgang met bronnen in het Witte Huis van Trump blijft een kwestie met unieke haken en ogen. Een basisvoorwaarde om daar te werken is immers de bereidheid om de waarheid tot in het oneindige te rationaliseren of op te rekken en desnoods ronduit te liegen. Ik geloof zelfs dat dit er bij dezelfde mensen die het vertrouwen van de bevolking hebben ondermijnd toe heeft geleid dat ze in hun persoonlijke leven juist zo graag de waarheid willen spreken. Dat is hun pact met de duivel. Maar voor een schrijver is het interviewen van zulke bronnen met twee gezichten een dilemma, want die maakt zich afhankelijk van mensen die vaak liegen en moet er maar op vertrouwen dat ze tegen hem de waarheid spreken – hoewel ze misschien later de waarheden zullen ontkennen die ze hem hebben meegedeeld. Sommige onvoorstelbare dingen die in het Witte Huis van Trump gebeuren, worden door de woordvoerders en door de president zelf naderhand vaak glashard ontkend. Toch wordt in alle achtereenvolgende verslagen over deze regering de mate van krankzinnigheid – zelfs al zijn de grenzen aanmerkelijk opgerekt – consequent bevestigd.

In een sfeer die om hyperbolen vraagt en die vaak zelfs onvermijdelijk maakt, is de toon zelf belangrijk voor een juiste weergave. Zo is het van belang dat de president door allerlei mensen die veel persoonlijk contact met hem hebben, wordt omschreven als psychisch extreem labiel. 'Ik heb nog nooit iemand ontmoet die zo gek is als Donald Trump,' zo formuleerde een medewerker het die talloze uren met de president heeft doorgebracht. Woorden van gelijke strekking hoorde ik van een tiental anderen met vergelijkbare ervaringen. Hoe vertaal je dat in een evenwichtige evaluatie van dit Witte Huis? Mijn strategie is '*show, don't tell*'. Verder geef ik een zo breed mogelijke context en probeer ik de ervaring zo levensecht weer te geven dat de lezer zelf kan bepalen op welk punt van de duizelingwekkend glijdende schaal van menselijk gedrag Donald Trump zich volgens hem of haar bevindt. Dat – dus eerder de emotionele dan de politieke toestand – is het uitgangspunt van dit boek.

STAAT VAN BELEG

1
DOELWIT

De president trok, zoals vaak, een gezicht alsof hij iets smerigs rook en wapperde met zijn handen alsof hij een vies beest wegsloeg.

'Niet zeggen,' zei hij. 'Waarom zeg je dat nu?'

John Dowd, zijn persoonlijk advocaat, probeerde eind februari 2018 uit te leggen dat het Openbaar Ministerie waarschijnlijk inzage zou eisen in een deel van de boekhouding van de Trump Organization.

Trump leek niet zozeer te reageren op de implicaties van zo'n diepgaand onderzoek naar zijn zakelijk doen en laten als wel op het feit dat dit onder zijn aandacht werd gebracht. Zijn irritatie leidde tot een kleine tirade. Het ging er niet zozeer om dat iemand hem te grazen wilde nemen – want er waren beslist mensen die hem te grazen wilden nemen – maar vooral dat niemand hem verdedigde. Zijn eigen mensen, die waren het probleem. Vooral zijn juristen.

Trump wilde dat zijn juristen alles 'regelden'. 'Kom niet aan met problemen, kom met oplossingen,' luidde de favoriete, afgezaagde kreet die hij ook als CEO al vaak herhaalde. Hij beoordeelde zijn juristen op hun vingervlugheid, hun behendigheid om dingen onder de toonbank te regelen, en als ze een probleem niet konden laten verdwijnen, dan was dat hun schuld. Zijn problemen waren hún schuld. 'Los het op,' zo luidde een bevel dat hij vaak gaf. Hij zei het meestal drie keer achter elkaar: 'Los het op, los het op, los het op.'

Don McGahn, de juridisch adviseur van het Witte Huis – die dus het Witte Huis vertegenwoordigde en niet de persoon van de president, een verschil dat Trump nooit helemaal kon bevatten – leek niet erg bedreven in het

laten verdwijnen van problemen en hij kreeg voortdurend de volle laag van Trump. Zijn strikt juridische opvatting van zijn functie in het Witte Huis botste te vaak met de wensen van zijn baas.

Dowd en zijn collega's Ty Cobb en Jay Sekulow – de drie juristen die tot taak hadden de president door zijn persoonlijke juridische problemen heen te loodsen – waren daarentegen heel behendig geworden in het omzeilen van het humeur van hun cliënt, dat vaak met bedreiging en onbeheerste persoonlijke aanvallen gepaard ging. Ze begrepen alle drie dat er voor een jurist maar één manier was om met succes voor Donald Trump te werken: zeggen wat de cliënt wil horen.

Trump koesterde een mythe over de ideale advocaat die vrijwel niets met de juridische praktijk te maken had. Daarbij haalde hij altijd Roy Cohn aan, zijn oude New Yorkse vriend, advocaat en mentor in het harde zakendoen, en Robert Kennedy, de broer van John F. 'Hij hield maar niet op over Roy Cohn en Bobby Kennedy,' zei Steve Bannon, de politiek strateeg die misschien meer dan wie ook verantwoordelijk was voor Trumps verkiezingszege. 'Roy Cohn en Bobby Kennedy,' zei hij steeds. 'Waar zijn mijn Roy Cohn en mijn Bobby Kennedy?' Cohn had tot eigen roem en voordeel de mythe gecreëerd die Trump altijd bleef aanhangen: de wet valt altijd te manipuleren, als je maar rijk en brutaal genoeg bent. Bobby Kennedy was de minister van Justitie, tevens puinruimer, van zijn broer; hij beschermde JFK en manipuleerde de achterkamertjes van de macht tot meerdere eer en glorie van de familie.

Dat was bij Trump altijd het thema: het systeem verslaan. 'Ik ben de man die overal mee wegkomt,' schepte hij vaak op tegen zijn New Yorkse vrienden.

Details wilde hij echter liever niet weten. Hij wilde alleen dat zijn juristen hem ervan verzekerden dat hij aan de winnende hand was. 'We maken ze af, hè? Dát wil ik weten. Alleen dat. En als we ze niet afmaken, hebben jullie het niet goed gedaan,' schreeuwde hij op een middag tegen leden van zijn tijdelijke juridische staf.

Al van meet af aan was het bijzonder lastig om topjuristen te vinden die bereid waren op zich te nemen wat in het verleden een van de meest eervolle juridische opdrachten was geweest: het vertegenwoordigen van de president van de Verenigde Staten. Een bekende, vooraanstaande Washingtonse jurist had Trump een lijst gegeven met twintig punten die meteen moesten worden aangepakt, wilde hij de opdracht aannemen. Trump weigerde er zelfs

maar naar te kijken. Een tiental grote advocatenkantoren had hem al als klant geweigerd. Ten slotte hield Trump een samengeraapt zootje solisten over die niet over de invloed en de mogelijkheden van de grote kantoren beschikten. Nu, dertien maanden na zijn inauguratie, verkeerde hij in persoonlijke juridische moeilijkheden die minstens even groot waren als die van Richard Nixon en Bill Clinton, en daarvoor had hij een team ter beschikking dat in het gunstigste geval de indruk maakte van een stelletje louche krabbelaars. Maar Trump leek zich van zijn kwetsbare flank niet bewust. Hij voerde zijn ontkenning van het gevaar waarin hij verkeerde nog een tandje op en rationaliseerde luchtig: 'Stel dat ik góede advocaten had genomen – dan zouden de mensen nog denken dat ik schuldig was.'

Dowd was 77 en had een lange, succesvolle carrière achter de rug, zowel bij de overheid als bij Washingtonse advocatenkantoren. Maar dat was vroeger. Inmiddels werkte hij in zijn eentje door omdat hij niet met pensioen wilde. Hij wist hoe belangrijk het was om te begrijpen waar zijn cliënt behoefte aan had, zeker met het oog op zijn eigen positie binnen de juridische staf van Trump. Hij moest wel instemmen met Trumps inschatting van het onderzoek naar de contacten van zijn campagne met de Russen: dat kon hem niet raken. Daarom adviseerden Dowd en de andere leden van Trumps juridische staf dat de president zijn medewerking aan het onderzoek van Mueller verleende.

'Ik ben toch geen doelwit, hè?' vroeg Trump voortdurend.

Dat was geen retorische vraag. Hij eiste een antwoord en dat moest bevestigend zijn: 'Mr. president, u bent geen doelwit.' In het begin van zijn ambtsperiode had Trump van James Comey, de directeur van de FBI, ook die geruststelling geëist. In een van de kenmerkende besluiten van zijn presidentschap had hij Comey in mei 2017 ontslagen, deels omdat hij het enthousiasme waarmee Comey hem geruststelde onvoldoende vond en er daarom van uitging dat Comey tegen hem samenspande.

De vraag of de president inderdaad doelwit was – en er was wel een heel ingewikkeld gedachte-experiment voor nodig om hem níet als het doelwit van het onderzoek van Mueller te zien – leek in een andere werkelijkheid te bestaan dan Trumps voortdurende behoefte aan geruststelling.

'Trump heeft me opgeleid,' zei Ty Cobb tegen Steve Bannon. 'En zelfs als dat erg is, is het nog geweldig.'

Trump stelde zich voor – met een bijna bovennatuurlijk vertrouwen dat niemand hem uit het hoofd leek te kunnen praten – dat hij in de nabije toekomst persoonlijk bericht van de speciaal aanklager zou krijgen, een uitvoerige, zelfs verontschuldigende brief waarin zijn blazoen werd gezuiverd.

'Waar blijft die brief, godverdomme?' vroeg hij telkens op hoge toon.

De *grand jury*, de kamer van inbeschuldigingstelling, samengesteld door speciaal aanklager Robert Mueller, kwam elke donderdag en vrijdag in Washington bijeen. De leden vergaderden op de vijfde verdieping van Constitution Avenue nummer 333, een onopvallend gebouw, in een ruimte die eerder aan een klaslokaal dan aan een rechtszaal deed denken. De aanklagers zaten op een podium en de getuigen aan een tafel voorin. De grand jury bestond uit meer vrouwen dan mannen, meer blanken dan zwarten, meer ouderen dan jongeren; ze onderscheidden zich vooral door hun focus en hun intense concentratie. Ze luisterden naar alles wat er werd gezegd met 'een griezelig soort aandacht, alsof ze alles al wisten', zoals een getuige het formuleerde.

Bij een onderzoek door een grand jury kun je in drie categorieën vallen. Je bent óf getuige, wat inhoudt dat de aanklager gelooft dat je over informatie beschikt die het onderzoek kan helpen, óf je bent 'onderwerp van onderzoek', wat betekent dat je wordt beschouwd als iemand die persoonlijk bij het onderzochte misdrijf betrokken is – óf, en dat is het zorgelijkste, je bent het 'doelwit'; in dat geval wil de aanklager je door de grand jury in staat van beschuldiging laten stellen. Getuigen worden vaak onderwerp van onderzoek en onderwerpen van onderzoek worden vaak doelwit.

Begin 2018, toen het onderzoeksteam en de grand jury van Mueller een ongekende mate van geheimhouding betrachtte, wist niemand in het Witte Huis precies wie wat was. Of wie wat tegen wie zei. Iedereen die voor de president of een van zijn topfunctionarissen werkte, kon met de speciaal aanklager praten. De geheimhoudingscode strekte zich uit tot in de West Wing. Niemand wist of vertelde wie er uit de school had geklapt.

Bijna iedereen die in het Witte Huis iets voorstelde – alle adviseurs die rechtstreeks met de president samenwerkten – had een advocaat genomen. Al sinds Trumps eerste dagen in het Witte Huis wierp zijn ingewikkelde juridische verleden en zijn overduidelijke onverschilligheid tegenover de wet een schaduw over iedereen die voor hem werkte. Vooraanstaande medewer-

kers zochten zelfs al een goede advocaat voordat ze goed en wel hadden uitgedokterd hoe ze door de slangenkuil van de West Wing moesten navigeren.

In februari 2017, nog maar een paar weken na de inauguratie en niet lang nadat de FBI vragen had gesteld over Michael Flynn, de adviseur nationale veiligheid, was stafchef Reince Priebus bij Steve Bannon langsgegaan met de woorden: 'Ik ga je een grote dienst bewijzen. Geef me je creditcard. Vraag niet waarom, doe het gewoon. Je zult me de rest van je leven dankbaar zijn.'

Bannon pakte zijn portefeuille en gaf Priebus zijn American Express-card. Priebus nam hem mee, kwam terug, gaf de creditcard terug en zei: 'Nu heb je een rechtsverzekering.'

Het jaar daarop bracht Bannon – die getuige was – honderden uren met zijn advocaten door om zijn verklaring voor de speciaal aanklager en het Congres voor te bereiden. Zijn advocaten praatten op hun buurt talloze uren met het team van Mueller en met de raadslieden van de congrescommissies. Aan het eind van dat jaar bedroegen de advocatenkosten van Bannon 2 miljoen dollar.

Het eerste wat elke advocaat zijn of haar cliënt aanraadt, bot en zonder omhaal, is: praat met niemand, anders moeten anderen misschien getuigen over wat je hebt gezegd. Al snel zorgden alle seniormedewerkers in het Witte Huis er angstvallig voor dat ze zo weinig mogelijk wisten. Het was de omgekeerde wereld: vroeger wilde iedereen altijd overal bij zijn, maar nu probeerde iedereen vergaderingen te mijden. Als je slim was, wilde je geen getuige van gesprekken zijn en wilde je ook niet dat iemand zag dat je getuige van een gesprek was geweest. En niemand was je vriend. Je kon onmogelijk weten wat de positie van je collega's in het onderzoek was, dus je wist ook niet hoe groot de kans was dat ze over iemand anders – misschien wel over jou – moesten getuigen, als ruilmiddel: ze konden hun eigen huid redden door met de speciaal aanklager mee te werken.

Bijna iedereen die in het Witte Huis werkte, had al snel in de gaten dat die werkplek voortdurend onderwerp van strafrechtelijk onderzoek was en dat iedereen die zelfs maar in de buurt was daarbij betrokken kon raken – dat werd een reden te meer om daar niet te willen werken.

De opperbewaarster van alle geheimen van de campagne, de transitie en het eerste jaar in het Witte Huis was Hope Hicks, directeur communicatie van

het Witte Huis. Zij was van vrijwel alles getuige geweest. Zij had alles gezien wat de president ook had gezien, ze wist alles wat de president – die niet in staat was de regie te voeren over zijn eigen doorlopende monoloog – ook wist.

Op 27 februari 2018, toen ze voor de onderzoekscommissie van het Congres moest getuigen – ze was al voor de speciaal aanklager verschenen – werd ze geconfronteerd met de vraag of ze ooit voor de president had gelogen. Misschien had een ervarener communicatiedeskundige zich eruit kunnen redden, maar Hicks, die afgezien van haar positie als woordvoerder voor Donald Trump – een baan die vaak confrontaties met zijn desinteresse voor de empirisch controleerbare waarheid met zich meebracht – nauwelijks werkervaring had, kwam onverhoeds in een moreel vacuüm terecht toen ze in het openbaar het relatieve belang van de leugens van haar baas moest zien te analyseren. Ze gaf wel 'wat leugentjes om bestwil' toe, waaronder in haar ogen alles leek te vallen, behalve de allergrootste leugens. Dat was voor haar advocaten voldoende aanleiding om een schorsing van twintig minuten voor overleg te vragen, want ze maakten zich ongerust over de mogelijke implicaties van haar woorden en vroegen zich af waartoe een deconstructie van de aanhoudende onwaarheden van de president zou kunnen leiden.

Niet lang na haar verklaring kreeg een andere getuige voor de grand jury van Mueller de vraag voorgelegd hoe ver Hicks bereid zou zijn te gaan in haar leugens voor de president. De getuige antwoordde: 'Ik geloof dat ze als jaknikker voor Trump tot alles bereid is – maar haar leven zal ze niet voor hem geven.' Dat kun je opvatten als een verkapt compliment, maar ook als een inschatting van de mate van loyaliteit in Trumps Witte Huis – die is waarschijnlijk niet al te groot.

Je zou kunnen aanvoeren dat bijna niemand in Trumps regering of in zijn staf volgens de gebruikelijke normen op zijn of haar taak berekend was. Maar niemand illustreerde dat onvoorbereide, ondeskundige presidentschap beter dan Hicks, of het zou de president zelf moeten zijn. Ze had geen noemenswaardige ervaring met de media of in de politiek en ze was nog niet gestaald door jarenlang werken onder hoge druk. Ze leek voortdurend in de schijnwerpers te staan, altijd in de korte rokjes waar Trump van hield. Hij bewonderde haar, niet omdat ze de politieke deskundigheid had om hem te

beschermen, maar vanwege haar plichtsgetrouwe plooibaarheid. Het was haar taak hem te verzorgen en te voederen.

'Als je hem spreekt, begin dan met positieve feedback,' adviseerde Hicks iedereen. Zij begreep Trumps behoefte aan voortdurende bevestiging en zijn vrijwel totale onvermogen ergens anders over te praten dan over zichzelf. Haar toewijding aan Trump en haar meegaande karakter hadden haar op haar negenentwintigste deze topbaan als directeur communicatie in het Witte Huis bezorgd. En in de praktijk trad ze op als zijn stafchef. Trump wilde geen professionals in zijn staf, hij wilde mensen die voor hem zorgden en altijd voor hem klaarstonden.

Hicks – 'Hope-y', zoals Trump haar noemde – was zowel zijn poortwachter als zijn troostdekentje. Ze was ook vaak het onderwerp van zijn seksuele interesse: Trump wilde dat alles op de werkvloer, zelfs in het Witte Huis, persoonlijk was. 'Wie neukt Hope?' vroeg hij vaak. Dat onderwerp had ook de belangstelling van zijn zoon Don jr., die vaak het voornemen uitsprak Hope te neuken. Ivanka, de dochter van de president, en haar man Jared Kushner, allebei adviseur in het Witte Huis, legden een iets vriendelijker soort interesse aan de dag en boden soms zelfs aan haar aan begeerlijke mannen voor te stellen.

Maar Hicks, die het geïsoleerde karakter van de Trump-wereld leek te begrijpen, koos haar dates uitsluitend binnen de bubbel en dan bij voorkeur onder de boefjes: tijdens de campagne was dat de campagnemanager Corey Lewandowski en in het Witte Huis Trumps naaste medewerker Rob Porter. Die laatste relatie ontstond in het najaar van 2017 en als je daarvan op de hoogte was, was je een echte insider en deed je je best om die ontwikkelingen voor de bezitterige president geheim te houden. Of niet: anderen, die eveneens aannamen dat Porters relatie met Hicks de president helemaal niet zou bevallen, waren er minder discreet over.

In de vijandige sfeer in het Witte Huis was Rob Porter er misschien in geslaagd de meest algemeen gehate figuur van allemaal te worden, afgezien van de president zelf. Met zijn vierkante kaak had hij in de jaren vijftig model kunnen zijn in een reclame voor Brylcreem. Hij was bijna lachwekkend, karikaturaal doortrapt en verraderlijk: als hij níet aan je stoelpoten zaagde, moest je wel concluderen dat hij je niet de moeite waard vond. Het leek wel

een personage in een televisieserie – Bannon noemde hem 'Eddie Haskell', het prototype van de achterbakse hielenlikker in de oude serie *Leave It to Beaver* – hij omarmde stafchef John Kelly terwijl hij hem achter zijn rug zwartmaakte bij de president. Het beeld dat Porter zelf ophing van zijn grote verantwoordelijkheden en de topposities waarvan hij rondbazuinde dat de president ze hem had toegezegd, zouden haast doen vermoeden dat het welzijn van de regering en de natie geheel op zijn schouders rustte.

Voordat hij goed en wel veertig was had hij al twee verbitterde ex-echtgenotes van wie hij er ten minste één had geslagen, en hij had ze allebei zo opzichtig bedrogen dat iedereen het erover had. ('Ik heb je bedrogen omdat je niet aantrekkelijk genoeg bent,' zei hij tegen zijn tweede vrouw.) In zijn kortstondige dienstverband als stafmedewerker bij de Senaat, tijdens zijn eerste huwelijk, had hij een affaire met een stagiaire, wat hem zijn baan kostte. Zijn vriendinnetje Samantha Dravis was in de zomer van 2017 bij hem ingetrokken, terwijl hij achter haar rug al iets met Hicks had. 'Ik heb je bedrogen omdat je niet aantrekkelijk genoeg bent,' zei hij later ook tegen Dravis.

Porter had zich langs wederrechtelijke, mogelijk zelfs criminele weg toegang verschaft tot de ongeredigeerde FBI-rapporten over zijn persoon en hij had de verklaringen van zijn ex-vrouwen gelezen. De recentste van de twee had ook een blog over de veronderstelde mishandeling geschreven waarin hij weliswaar niet met name werd genoemd, maar toch duidelijk herkenbaar was. Hij maakte zich zorgen over mogelijke nadelige gevolgen voor zijn veiligheidsmachtiging en nam Dravis in de arm om zijn contacten met beide vrouwen te helpen versoepelen.

Lewandowski, Hicks' ex-vriend, kreeg lucht van haar relatie met Porter en wilde die in de openbaarheid brengen; volgens sommigen liet hij Hicks door paparazzi volgen. Porters voorgeschiedenis van mishandeling lekte uit door het onderzoek van de FBI en Lewandowski's campagne tegen Hicks doorkruiste veel pogingen om Porters wangedrag toe te dekken.

In het najaar van 2017 ving Dravis de door Lewandowski verspreide geruchten over de relatie van Hicks met Porter op. Toen ze het nummer van Hicks onder een mannennaam in Porters contacten had zien staan, sprak ze Porter erop aan. Hij gooide haar er meteen uit. Ze trok weer bij haar ouders in en begon een eigen wraakoefening; ze sprak openlijk, ook met adviseurs

van het Witte Huis, over de problemen die bij het antecedentenonderzoek naar Porter boven water waren gekomen, en zei dat hij de bescherming genoot van de hoogste echelons in het Witte Huis. Samen met Lewandowski lekte Dravis vervolgens de details van de romance tussen Hicks en Porter naar de *Daily Mail*, die daar op 1 februari een artikel over publiceerde.

Maar Dravis en Porters exen zagen tot hun verontwaardiging dat Porter in dat artikel juist positief naar voren kwam, als de mannelijke helft van een glamoureus *power couple*. Porter belde Dravis en zei treiterig: 'Dus jij dacht dat je mij te grazen kon nemen?' Daarop onthulden Dravis en zijn exen allemaal dat hij hen had mishandeld. Zijn eerste vrouw zei dat hij haar had geschopt en gestompt; ze had zelfs een foto waarop te zien was dat ze een blauw oog had. Zijn tweede vrouw liet de media weten dat ze politiebescherming tegen hem had aangevraagd.

Het Witte Huis, of althans Kelly – en waarschijnlijk ook Hicks – waren allang van een aantal van die beschuldigingen op de hoogte en hadden alles met succes toegedekt. ('Meestal zijn er wel zoveel competente kandidaten voor posities in het Witte Huis dat je de geweldsdelinquenten buiten de deur kunt houden, maar in het Witte Huis van Trump kon je niet zo kieskeurig zijn,' zei een republikeinse kennis van Porter.) De algemene verontwaardiging over Porter en zijn gewelddadige voorgeschiedenis wekte niet alleen de ergernis van Trump – 'Hij stinkt naar negatieve publiciteit' – maar verzwakte ook de positie van Kelly. Op 7 februari, nadat zijn beide exen zich door CNN hadden laten interviewen, legde Porter zijn functie neer.

De publiciteitsschuwe Hicks – Donald Trump hield niet van medewerkers die hem in het openbaar van de planken speelden – zag haar liefdesleven ineens in het brandpunt van de belangstelling van de internationale pers staan. Door haar relatie met de in diskrediet geraakte Porter kwam niet alleen haar eigen merkwaardige relatie met de president en zijn familie in de schijnwerpers te staan, maar ook het lukrake beleid, de verstoorde persoonlijke relaties en het algehele gebrek aan politieke deskundigheid aan het hof van Trump.

De liefdesrelatie was merkwaardig genoeg slechts een van Hicks' minste problemen. Voor haar kwam was het schandaal rond Porter misschien zelfs wel gelegen als een betere aanleiding om op te stappen dan de reden die er vol-

gens bijna iedereen in de West Wing werkelijk achter zat.

Op 27 februari meldde een verslaggever van de politieke nieuwssite *Axios*, Jonathan Swan, die populair was als kanaal voor lekken uit het Witte Huis, dat Josh Raffel zijn functie in het Witte Huis neerlegde. Raffel was in april 2017 aangetreden als exclusief woordvoerder voor de schoonzoon van de president, Jared Kushner, en zijn vrouw Ivanka – buiten het communicatieteam van het Witte Huis om, een constructie die tot dan toe nooit was vertoond. Raffel, net als Kushner democraat, had eerder voor Hiltzik Strategies gewerkt, het New Yorkse pr-bureau dat de kledinglijn van Ivanka vertegenwoordigde.

Hope Hicks, die ook voor Hiltzik had gewerkt – een bureau dat zijn grootste bekendheid waarschijnlijk dankte aan het feit dat het jarenlang voor Harvey Weinstein had gewerkt, de filmproducent die eind 2017 ten val kwam door een geruchtmakend misbruikschandaal – had precies dezelfde rol als Raffel, maar dan op een hoger niveau: zij was de woordvoerder voor de president zelf. In september was Hicks bevorderd tot directeur communicatie, met Raffel als tweede man.

De problemen waren de zomer daarvoor begonnen. Hicks en Raffel zaten in juli 2017 in de Air Force One toen het nieuws naar buiten kwam dat Donald Trump jr. tijdens de campagne in de Trump Tower een ontmoeting had gehad met tussenpersonen die namens de Russische regering belastende informatie over Hillary Clinton aanboden. Op de terugweg naar de Verenigde Staten na de G20 in Duitsland hielpen Hicks en Raffel de president een grotendeels onwaar verhaal over de ontmoeting in de Trump Tower op te stellen. Zo maakten ze zich medeplichtig aan een doofpotaffaire.

In het artikel op *Axios* stond dat er al maanden sprake was van het aanstaande vertrek van Raffel, al werkte hij nog maar negen maanden in het Witte Huis. Dat was niet waar. Zijn vertrek was volkomen onverwacht.

De dag daarop legde Hope Hicks – degene die van alle medewerkers in het Witte Huis het dichtst bij de president stond – al even onverwacht haar functie neer.

Degene die misschien wel meer wist dan wie ook over de campagne en het Witte Huis van Trump was plotseling opgestapt. Het Witte Huis maakte zich grote zorgen: het leek een redelijke veronderstelling dat Hicks en Raffel, die allebei op de hoogte waren van Trumps pogingen om de details van de